

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ**

ШЕВЦОВА Ольга Олегівна

УДК 338.242.4:330.341.2:353.2

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Краматорськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Дисертацію виконано в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь).

Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент
Шкрабак Ірина Володимирівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ),
професор кафедри економіки підприємства.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, доцент, старший науковий співробітник **Мельникова Марина Віталіївна**, Інститут економіко-правових досліджень НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник відділу економіко-правових проблем містознавства;

кандидат економічних наук, доцент **Ісаєва Наталя Іллівна**, Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України (м. Харків), доцент кафедри фінансів.

Захист дисертації відбудеться *11 грудня 2015 року о 16:00* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72, ауд. 1319.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.

Автореферат розісланий *10 листопада 2015 року*.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, доцент

В. Г. Саєнко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основою стійкого динамічного розвитку національної економіки України є забезпечення комплексного збалансованого і стабільного розвитку економіки регіонів. Державне регулювання економічного розвитку регіонів передбачає визначення стратегії економічного зростання, цілей та пріоритетів розвитку їх господарських комплексів; розробку правових законодавчих актів; розробку національних програм щодо найбільш важливих, глобальних, пріоритетних для країни проблем регіонального розвитку; реалізацію єдиної науково-технічної, структурної та інвестиційної політики; підтримання загальної збалансованості економіки; стимулювання конкуренції; вирішення економічних проблем розвитку регіонів, які не вирішуються самостійно ринковим механізмом.

Жорсткість промислової структури господарського комплексу, високий рівень виробничої спеціалізації, значне виснаження сировинної бази, високий ступінь зносу основних засобів виробництва, екологічні проблеми і, у той же час – найвищі в країні показники виробництва валового регіонального продукту, відрахувань до державного бюджету України, обсягів експортного товарообороту є особливостями економічного розвитку старопромислових регіонів України, економічний розвиток яких справляє суттєвий вплив на макроекономічні показники України. Сьогодні на Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Луганську і Харківську області припадає більше третини загального виробництва валового регіонального продукту України, 49,6 % експорту продукції, 30 % прямих іноземних інвестицій в економіку країни, 31,5 % оптового товарообороту. Разом з тим, ці області мають найвищі в Україні темпи падіння індексів фізичного обсягу ВРП, виробництва промислової і будівельної продукції, при цьому обсяги шкідливих викидів у навколишнє середовище від стаціонарних джерел забруднення складають 76,5 % від загальної кількості по країні. На сьогодні державні і державні цільові програми розвитку національної економіки, запроваджені і реалізовані в Україні за останні роки, не забезпечили подолання негативних тенденцій у економіці старопромислових регіонів, що призвело до структурних дисбалансів в економіці країни, зниження конкурентоспроможності національної економіки, неефективності механізмів забезпечення стійкого збалансованого розвитку економіки України. Викладене обумовлює необхідність визначення і обґрунтування специфічних методів, інструментарію та організаційних форм здійснення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів країни, здатного забезпечити адаптацію їх господарських комплексів до нових умов господарювання, спроможність до структурної трансформації і саморозвитку економічних систем старопромислових регіонів як підсистем національної економіки.

Проблеми державного регулювання національної економіки з урахуванням особливостей регіональних складових стали предметом пильної уваги вітчизняних і зарубіжних вчених і дослідників, таких як: З. Варналій, О. Веселовська, В. Геєць, П. Друкер [*P. Drucker*], А. Колосюк, Ф. Поклонський, В. Семиноженко, К. Фрімен [*C. Freeman*], І. Шкрабак, Й. Шумпетер [*J. Schumpeter*].

Особливості державного регулювання розвитку промисловості і промислово розвинених територій, реструктуризації регіональних промислових комплексів, державного програмування і прогнозування економічного розвитку країни на основі забезпечення довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів знайшли відображення у наукових працях провідних українських вчених: О. Амоши, С. Аптекаря, Н. Ісаєвої, Л. Кузьменко, М. Мельникової, Т. Смирнової.

Але на сьогодні залишається відкритими питання визначення особливостей старопромислових регіонів як підсистем національної економіки, розвитку методичних підходів до оцінювання їх економічного стану, обґрунтування концептуальних положень і удосконалення організаційно-методичних підходів до державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів в системі державного регулювання економіки України, що зумовило вибір теми дисертаційної роботи, його мети і завдань, а також структуру дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до плану науково-дослідної роботи Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України, зокрема, наукової теми: «Системний розвиток, тенденції і закономірності маркетингового управління соціально-економічними системами» (номер державної реєстрації 0107U004221, 2009–2013 рр.) і наукової тематики Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України в рамках теми: «Міжнародний бізнес в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0109U006790, 2014–2015 рр.). У межах виконання тем автором обґрунтовано теоретичні і методичні удосконалення системи показників економічного стану старопромислових регіонів України і застосування принципів та інструментарію регіонального маркетингу в процесі державного регулювання їх довгострокового економічного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є поглиблення теоретичних положень, розвиток методичних підходів і організаційних засад державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі регулювання національної економіки на основі урахування особливостей розвитку їх територіально-господарських комплексів.

Для досягнення мети дослідження було поставлено такі завдання:

узагальнити теоретико-методичні підходи до державного регулювання розвитку економіки регіонів як основи національної економіки;

виявити особливості старопромислових регіонів як підсистем національної економіки;

визначити стан і закономірності економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі регулювання національної економіки;

удосконалити методичний підхід до оцінювання стану економічного розвитку регіонів як підсистем національної економіки;

удосконалити методичне забезпечення державного регулювання національної економіки на основі державного програмування економічного розвитку старопромислових регіонів України;

розробити концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки;

удосконалити комплекс інструментів реалізації державних і державних цільових програм економічного розвитку старопромислових регіонів в системі державного регулювання національної економіки із застосуванням інструментарію територіального маркетингу.

Об'єктом дослідження є процеси державного регулювання розвитку національної економіки.

Предметом дослідження є теоретико-методичні й організаційні засади державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України як підсистем національної економіки.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою роботи є положення сучасної економічної теорії, теорії державного та стратегічного управління національною економікою, територіального маркетингу, а також наукові праці зарубіжних і вітчизняних вчених. Для досягнення поставленої в роботі мети та вирішення завдань використані: *системний, структурний і ситуаційний підходи, індукція і дедукція* – у процесі теоретичного дослідження і узагальнення теоретико-методичних підходів до державного регулювання розвитку економіки регіонів як основи національної економіки і визначення особливостей старопромислових регіонів як об'єктів державного регулювання, *методи статистичного й економічного аналізу, порівняння* – у процесі діагностики стану і закономірностей економічного розвитку старопромислових регіонів України; *методи аналізу ієрархій* – у процесі обґрунтування цілей і формування державних цільових програм розвитку економіки старопромислових регіонів; *методи структурної композиції, синтезу* – при формуванні концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів, *маркетинг іміджу, територіальний брендинг* – при поглибленні методичних засад формування державних програм економічного розвитку старопромислових регіонів, *методи абстрагування і логічного узагальнення* – при формулюванні висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, матеріали Державної служби статистики України, що відображають галузеву і територіальну структуру економіки України, статистична звітність суб'єктів господарювання, матеріали міжнародних та українських наукових конференцій, інформаційні ресурси мережі Інтернет, результати особистих досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних положень, методичних підходів і організаційних засад довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі регулювання національної економіки на основі урахування особливостей розвитку їх територіально-господарських комплексів із застосуванням принципів, інструментів і технологій територіального маркетингу. Наукова новизна одержаних результатів розкривається в таких положеннях:

вперше:

запропоновано концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки, які, на відміну від існуючих, спрямовані на забезпечення синтезу механізмів державного регулювання і ринкового саморегулювання регіональної економічної системи на основі застосування принципів, інструментів і технологій територіального маркетингу, зокрема маркетингу іміджу і брендингу територій, що дозволить забезпечити довгострокову перспективу розвитку економіки старопромислових регіонів України;

удосконалено:

методичний підхід до оцінювання стану економічного розвитку регіонів України за рахунок обґрунтування методичних положень визначення інтегрального показника урбанізованості територіально-господарського комплексу, що дозволяє підвищити об'єктивність аналізу економічного розвитку України і її окремих регіонів;

методичне забезпечення обґрунтування комплексу цілей у процесі формування державних і державних цільових програм економічного розвитку України за різними напрямками державного регулювання національної економіки на основі застосування методу аналізу ієрархій задля забезпечення узгодження стратегічних орієнтирів і пріоритетів довгострокового розвитку національної і регіональної економіки;

комплекс інструментів реалізації державних програм і державних цільових програм розвитку національної економіки шляхом доповнення інструментарієм територіального маркетингу, до якого належать: позиціонування регіону, маркетинг іміджу і територіальний брендинг, застосування яких дозволить підвищити здатність економіки старопромислових регіонів до саморозвитку, задіяти ринкові механізми саморегуляції економічної системи регіону, зменшити навантаження на державний бюджет;

набули подальшого розвитку:

напрями удосконалення державного регулювання національної економіки за рахунок поєднання механізмів державного регулювання і ринкового саморегулювання економічного розвитку регіонів на основі використання принципів, інструментарію і технологій територіального маркетингу, що сприятиме структурній трансформації економіки України і збалансованості її довгострокового розвитку;

понятійний апарат державного регулювання економічного розвитку регіонів за рахунок уточнення поняття «старопромисловий регіон» як територіально-господарського комплексу, історично сформованого обмеженою кількістю провідних галузей індустріальної економіки на основі застосування стандартизованих технологій виробництва продукції, з жорсткою економічною і виробничою структурою, які не відповідають наявним вимогам структурної перебудови національної економіки в період переходу до економіки постіндустріального типу, що поглиблює теоретичні уявлення про старопромисловий регіон як підсистеми національної економіки;

теоретико-методичний підхід до державного регулювання національної економіки шляхом доповнення системи показників економічного розвитку її регіональних підсистем інтегральним показником урбанізованості територіально-господарського комплексу, що дозволить підвищити результативність державних і

державних цільових програм економічного розвитку України за рахунок диференціації методів та інструментів державного впливу на процеси довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів на основі узгодження цілей загальнодержавного і регіонального рівнів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації методичні положення, розроблені підходи і отримані результати доведено до рівня методичних положень щодо оцінки стану економічного розвитку регіонів України в системі державного регулювання національної економіки з урахуванням інтегрального показника урбанізованості територіально-господарського комплексу, а також застосування методу аналізу ієрархій в процесі обґрунтування цілей і формування ДП і ДЦП розвитку економіки України на основі забезпечення довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів.

Практичні результати, одержані в дисертації, впроваджено в практичну діяльність Артємівської міської ради Донецької області у процесі формування і реалізації «Стратегічного плану економічного розвитку території Артємівської міської ради до 2017 року», зокрема при підготовці пакету поправок і доповнень (довідка про впровадження від 12.02.2015 № 01-56).

Положення дисертації впроваджено в навчальний процес Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України при викладанні навчальних дисциплін «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» та «Національна економіка» (довідка про впровадження від 29.01.2015 № 035-05/41).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним, самостійно виконаним дослідженням. Основні положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, одержано особисто автором шляхом узагальнення й аналізу теоретичного та практичного матеріалу. З наукових праць, виконаних у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які запропоновано особисто здобувачем.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різних рівнів: «Актуальные проблемы развития современного общества» (Курськ, Росія, 2014 р.), «Європейська модель розвитку держави: стратегічні пріоритети та інноваційні рішення» (Донецьк, 2013 р.); «Регіональний розвиток – основа розбудови української держави» (Донецьк, 2012–2013 р.).

Публікації. Основні наукові положення, рекомендації та висновки дисертації опубліковано у 11 наукових працях загальним обсягом 4,90 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 4,75 ум.-друк. арк., у тому числі: сім статей в журналах і збірниках наукових праць, що є фаховими з економіки, чотири публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 175 найменувань на 21 сторінці, трьох додатків – на десяти сторінках. Робота містить 16 таблиць і 24 рисунки. Повний обсяг дисертації становить 215 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи державного регулювання економіки країни і її окремих територій**» досліджено теоретико-методичні основи державного регулювання економіки, узагальнено світовий досвід регулювання економічного розвитку регіонів з боку держави, визначено особливості державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів в системі державного регулювання національної економіки.

Державне регулювання економіки як складний багатоаспектний процес забезпечення нормальних умов функціонування ринкового механізму через вплив держави на діяльність суб'єктів господарювання та ринкову кон'юнктуру передбачає встановлення за допомогою комплексу методів певних відповідностей між структурою суспільних потреб і структурою суспільного продукту, тобто, певних пропорцій економічного розвитку. Це потребує розглядати у якості об'єктів державного регулювання економіки не тільки соціально-економічні процеси, відносини, ринки, які входять до складу макроекономічної системи, але й економічні підсистеми, зокрема економіку регіонів, народногосподарських комплексів, галузей і секторів економіки. Державна регіональна економічна політика як сукупність заходів, що розробляються і приймаються органами державної влади для ефективного розвитку окремих територій на основі раціонального використання їх ресурсного потенціалу, спрямована на розв'язання проблем, які за своїми масштабами є загальнодержавними, на узгодження стратегічних цілей і пріоритетів розвитку держави та її територій. При цьому програмні та прогнозні документи загальнонаціонального рівня виступають орієнтирами для розробки галузевих і регіональних програм економічного розвитку і на основі відповідних правових актів визначають економічні умови їх реалізації. Узагальнення теоретико-методичних основ державного регулювання економіки на регіональному рівні дозволило визначити місце Державної регіональної економічної політики (далі – ДРЕП) України в системі державного регулювання національної економіки і виділити основні його риси і складові (рис. 1).

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що панівними тенденціями у державному регулюванні національної економіки країн світу на основі активного застосування ДРЕП, є такі: забезпечення можливості послідовного корегування правових, інституціональних, фінансових і інших механізмів реалізації ДРЕП відповідно до змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі регіонів; забезпечення міжрегіональної єдності відтворювальних макроекономічних процесів шляхом сприяння й активізації міжрегіональних соціально-економічних і господарських зв'язків; заохочення господарської й економічної самоорганізації суспільства «знизу» при формуванні стратегічних планів державного регулювання регіонального розвитку «згори»; широке поєднання механізмів державного регулювання і ринкового саморегулювання, зокрема на засадах маркетингу територій; значна диференціація масштабів і засобів державного регулювання економічного розвитку.

Обґрунтовано, що напрями удосконалення державного регулювання національної економіки мають бути розширені задля підвищення її ситуаційної адаптивності за рахунок поєднання механізмів державного регулювання і ринкового саморегу-

лювання шляхом використання територіального маркетингу, що сприятиме структурній трансформації економіки України і збалансованості довгострокового розвитку.

Рис. 1. Державна регіональна економічна політика як елемент системи державного регулювання національної економіки, її основні риси і складові

Досягнення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки України за інноваційним сценарієм забезпечується на основі реалізації комплексу середньострокових пріоритетів, які формуються на галузевому і регіональному рівнях. Подолання структурних диспропорцій в економіці країни стримується наявністю у ній територіально-господарських комплексів з низьким рівнем диверсифікації промислового виробництва і конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і світовому ринках, низьким потенціалом адаптації до динамічного ринкового середовища, що зумовлює необхідність здійснення державного регулюючого впливу з метою зменшення проявів негативних економічних тенденцій на рівні національної економіки в цілому. За результатами вивчення теоретичних підходів уточнено по-

няття «старопромисловий регіон», який пропонується розуміти як територіально-господарський комплекс, історично сформований обмеженою кількістю провідних галузей індустріальної економіки на основі застосування стандартизованих технологій виробництва продукції, з жорсткою економічною і виробничою структурою, що не відповідають наявним вимогам структурної перебудови національної економіки в період переходу до економіки постіндустріального типу.

Виділені особливості старопромислових регіонів як підсистем національної економіки, серед яких: структурні диспропорції у бік галузей важкої індустрії і наростання структурної кризи; консервативна і несприятлива до змін економічна структура; виснаження сировинної і техніко-технологічної бази виробництва; застосування стандартизованих технологій виробництва продукції; падіння конкурентоспроможності продукції; вузькоорієнтовані на традиційні галузі технологічні інновації, які домінують над розробкою та виведенням на ринки нової продукції та диверсифікацією економічної діяльності; вузька спеціалізація професійних навичок трудового потенціалу регіону, брак висококваліфікованих кадрів для роботи в нових секторах економіки; висока вартість основних коштів в базових галузях економіки; низька економічна, соціальна та екологічна привабливість територій для інвесторів. Викладене зумовлює необхідність диференціації інструментів державного регулювання національної економіки з урахуванням специфіки економічного стану таких її підсистем, як старопромислові регіони.

У другому розділі «**Діагностика стану державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів**» визначено стан і закономірності економічного розвитку старопромислових регіонів як підсистем національної економіки; удосконалено методичні підходи до його оцінювання; проаналізовано і поглиблено організаційно-методичні підходи до державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України.

Аналіз показників розвитку старопромислових регіонів, до яких віднесено Дніпропетровську, Донецьку, Запорізьку, Луганську та Харківську області, у порівнянні з показниками по Україні в цілому (табл. 1), дозволяє виявити їх внесок у національну економіку і обґрунтувати напрями удосконалення державного регулювання національної економіки з метою сприяння її структурній трансформації і підвищенню збалансованості розвитку.

Виявлено, що старопромислові регіони України виробляють більше 35 % від загального обсягу валового регіонального продукту (далі – ВРП) по Україні, однак ВРП на душу населення перевищує середній по Україні лише у Дніпропетровській і Донецькій областях. При цьому індекс фізичного обсягу ВРП на душу населення у всіх старопромислових регіонах падає вже протягом останніх чотирьох років. Разом з тим, вони залишаються серед лідерів по кількості підприємств, що реалізують інноваційну продукцію, нову не тільки для підприємства, але й для ринку, в тому числі – за межі України; по кількості підприємств, що створювали і впроваджували передові технології і, відповідно, по кількості таких технологій; по кількості використаних винаходів, корисних моделей і промислових зразків. У цих регіонах традиційно залишається дуже високою частка населення, яка навчається у вищих навчальних закладах як I–II рівнів, так і III–IV рівнів акредитації.

**Показники розвитку старопромислових регіонів України
станом на 01.01.2014**

Області України	ВРП, % до загального по Україні	ВРП на особу, тис. грн	Індекс фізичного обсягу ВРП на 1 особу населення, % до попереднього року	Кількість суб'єктів ЄДРПОУ на 1000 осіб населення	Індеси виробництва промислової продукції, % до поперед. року	Індеси будівельної продукції, % до попереднього року	Обсяги експорту / імпорту, % до загального по Україні	Прямі іноземні інвестиції млн.\$ / % до загального по Україні	Оптовий товарооборот, % до загального по Україні	Роздрібний товарооборот на 1 особу, грн	Обсяг НДР, виконаних власними силами підприємств, % до загал.	Викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, % до загального по Україні
Україна	100	32,0	100,2	30	95,7	88,9	$\frac{100}{100}$	$\frac{58157}{100}$	100	9520	100	100
Дніпропетровська	10,1	44,6	97,5	32	98,5	96,0	$\frac{15,5}{7,0}$	$\frac{9092,1}{15,63}$	8,3	11436	8,62	21,9
Донецька	11,7	38,9	97,1	22	93,6	77,3	$\frac{19,6}{5,3}$	$\frac{3510,5}{6,04}$	16,4	9211	4,87	33,7
Запорізька	3,7	30,6	97,8	28	97,1	80,6	$\frac{5,8}{2,3}$	$\frac{1124,7}{1,93}$	1,5	9593	4,67	5,7
Луганська	4,0	25,9	99,1	21	91,1	87,4	$\frac{5,6}{2,4}$	$\frac{883,8}{1,52}$	1,4	6656	1,41	10,3
Харківська	5,6	29,9	98,4	29	94,5	86,6	$\frac{3,1}{3,0}$	$\frac{2216,3}{3,81}$	3,9	10208	18,3	4,9

Частка підприємств, які впроваджували організаційні і маркетингові інновації у досліджуваних регіонах нижча за середній по Україні показник. В усіх старопромислових регіонах, крім Дніпропетровської області, співставлення обсягів виробленого ВРП з кількістю суб'єктів ЄДРПОУ свідчить про надвелику концентрацію великих підприємств. Відмічається також падіння обсягів будівельної продукції, темпи якого перевищують середній по країні (крім Дніпропетровської області).

Виявлено, що особливістю старопромислових регіонів України є високий рівень урбанізованості територіально-господарського комплексу (далі – УТГК), в результаті чого посилюються негативні тенденції як і на рівні економіки окремого регіону, так і на рівні національної економіки, що проявляється у розбалансованості національного господарського комплексу, зниженні рівня конкурентоспроможності національної економіки (особливо її базових галузей), посиленні структурних диспропорцій в економіці України, зниженні результативності державних програм (далі – ДП) і державних цільових програм (далі – ДЦП) економічного розвитку. Отже, теоретико-методичний підхід до державного регулювання економічного розвитку країни має передбачати диференціацію методів та інструментів державного впливу на параметри стану територіальних підсистем національної економіки з урахуванням їх специфіки, що потребує доповнення системи показників економічного ро-

звітку регіонів характеристикою УТГК. Це дозволить підвищити обґрунтованість ДП і ДЦП за рахунок узгодження цілей і орієнтирів довгострокового економічного розвитку національного і регіонального рівнів.

В роботі удосконалено методичний підхід до кількісного оцінювання стану економічного розвитку регіонів України за рахунок обґрунтування методичних положень визначення інтегрального показника УТГК на основі п'яти окремих показників (табл. 2).

Таблиця 2

**Методичні положення щодо визначення інтегрального показника
урбанізованості територіально-господарських комплексів**

Показник	Розрахункова формула
$I_{пвн}$ – питома вага міського населення	$I_{пвн} = \frac{\Delta_{мі}}{\Delta_i},$ де $\Delta_{мі}$ – чисельність міського населення регіону який досліджується (осіб); Δ_i – загальна чисельність населення регіону який досліджується (осіб);
I_m – питома вага міст	$I_m = \frac{K_m}{K_{тп}},$ де K_m – загальна кількість міст різної категорії за чисельністю населення (штук); $K_{тп}$ – загальна кількість усіх населених пунктів в регіоні (штук).
$I_{вм}$ – питома вага міст з кількістю населення 100 тис. і більше	$I_{вм} = \frac{K_{вм}}{K_m},$ де $K_{вм}$ – кількість міст з населенням 100 тис. і більше (штук); K_m – кількість міст (штук);
$I_{звп}$ – питома вага продукції галузей важкої промисловості	$I_{звп} = \frac{ПП_{звп}}{K_p},$ де $ПП_{звп}$ – обсяги реалізованої продукції галузей важкої промисловості (млн. грн); $ПП_p$ – обсяги реалізованої продукції регіону (млн грн)
$I_{суб}$ – питома вага суб'єктів ЄДРПОУ, розташованих у місті	$I_{суб} = \frac{K_{субм}}{K_{суб}},$ де $K_{субм}$ – кількість суб'єктів ЄДРПОУ розташованих у місті; $K_{суб}$ – загальна кількість суб'єктів ЄДРПОУ.
Інтегральний показник $I_{УТГК} = \sin \frac{2\pi}{n} (I_{пвн} \cdot I_m + I_m \cdot I_{вм} + I_{вм} \cdot I_{звп} + I_{звп} \cdot I_{суб} + I_{суб} \cdot I_{пвн})$	

Розрахунки показали, що інтегральний показник УТГК Дніпропетровської і Запорізької областей досягли, а Харківської і Луганської областей – перейшли межу високого рівня, а інтегральний показник УТГК Донецької області має надвисоке значення.

Вивчення організаційно-методичних підходів до державного регулювання національної економіки, складовою якого виступає ДРЕП, що реалізується шляхом формування і здійснення ДП і ДЦП, дозволило виявити низку негативних рис, зокрема: ненадійність фінансування; суперечливість цілей ДП і ДЦП загальнодержав-

ного рівня зі стратегічними цілями розвитку регіонів і механізмами їх реалізації; неповне використання потенціалу регіонів; конфлікти інтересів учасників програм.

Обґрунтовано використання методу аналізу ієрархій у процесі формування дерева цілей і ДП й ДЦП економічного розвитку України за різними напрямками задля забезпечення узгодження цілей довгострокового розвитку національної і регіональної економіки. Побудовано узагальнену схему ієрархії визначення пріоритетів ДП і ДЦП з урахуванням специфіки економічного стану старопромислових регіонів (рис. 2).

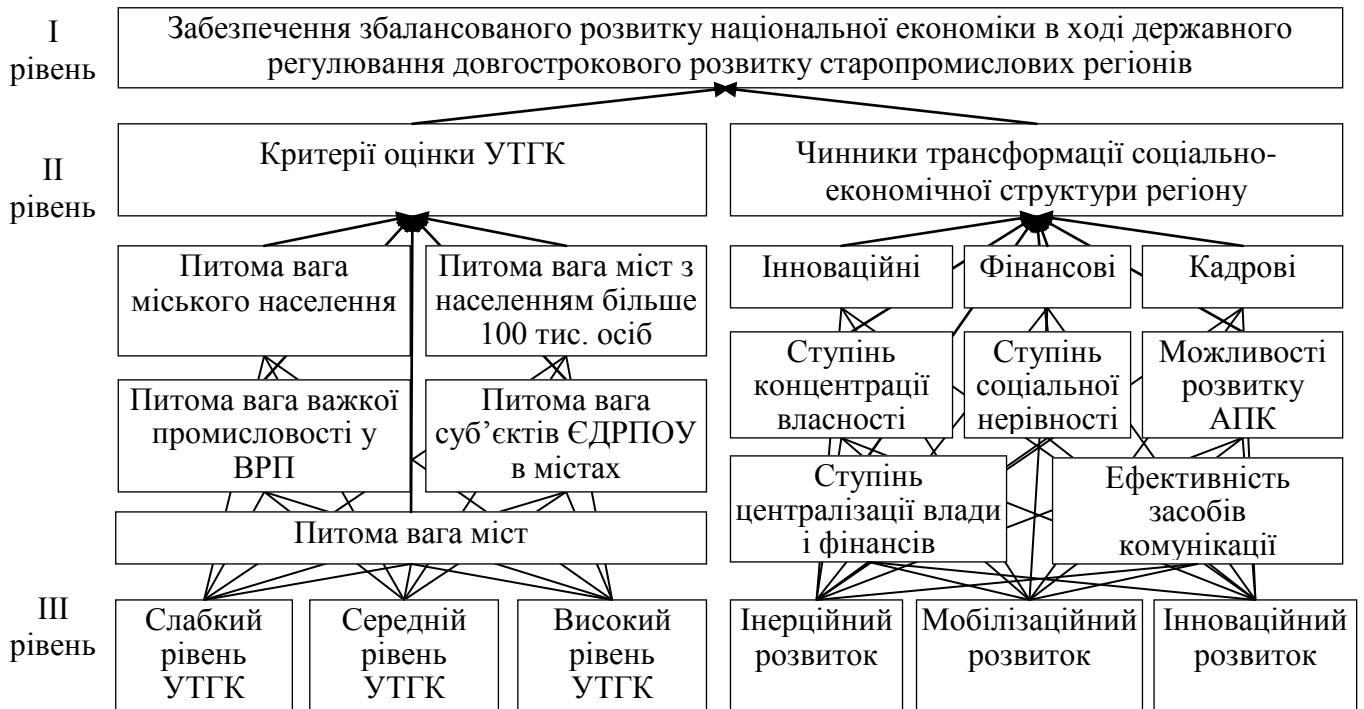

Рис. 2. Узагальнена схема ієрархії визначення пріоритетів формування ДП і ДЦП з урахуванням особливостей економічного розвитку старопромислових регіонів України

Застосування методу аналізу ієрархій дозволило отримати оцінку найвищого пріоритету для категорій «високий рівень урбанізації» (0,38) та «мобілізаційний розвиток» (0,41) як елементів власного вектору матриць попарних порівнянь на II та III рівнях ієрархії (на прикладі Донецької області). Згідно з зазначеними категоріями в запропонованій матриці вибору ДП і ДЦП були визначені наступні пріоритети формування програм мобілізаційного розвитку територіально-господарського комплексу, досягнення яких підвищити збалансованість соціально-економічного розвитку України:

оновлення міської інфраструктури (підвищення якості життя, зниження безробіття, забезпечення певного рівня доходів, забезпечення зростання доходів по технологічному ланцюгу);

стимулювання великих підприємств до розвитку супутніх виробництв інноваційного спрямування (збереження робочих місць, модернізація виробництва з перспективою реструктуризації галузевої структури);

стимулювання приватного сільськогосподарського господарювання (збільшення рівня самозабезпечення домогосподарств, особливо пенсіонерів, підвищення рівня продовольчої безпеки регіону) тощо.

У третьому розділі «**Шляхи удосконалення довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України як підсистем національної економіки**» розроблено концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів в системі державного регулювання національної економіки, удосконалені методичні засади формування державних програм економічного розвитку регіонів на засадах регіонального маркетингу і здійснено прогнозування їх впливу на показники економічного розвитку старопромислових регіонів України.

В основу формування теоретико-методологічного рівня концептуальних положень державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України (рис. 3) покладено синтез ідей державного регулювання і ринкового саморегулювання економічних систем.

У процесі державного регулювання розвитку економіки регіонів як підсистем національної економіки виділено чотири узагальнених етапи: дослідницький, аналітичний, структурний і моніторинговий, для яких на методичному рівні виділені методи, характерні для державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів, і які деталізовані на інструментальному рівні. Концептуальні положення на організаційному рівні розкривають форми і засоби забезпечення взаємодії учасників у процесі реалізації державного регулювання національної економіки з урахуванням пріоритетів довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України.

Особливістю запропонованих концептуальних положень є застосування технологій територіального маркетингу як інструменту забезпечення ринкового саморегулювання економічної системи. В роботі на основі принципів територіального маркетингу обґрунтовано комплекс довгострокових орієнтирів для формування дерева цілей і комплексу програмних заходів ДП і ДЦП, які враховують пріоритети довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів і збалансованого на рівні територій і галузей розвитку національної економіки. До таких орієнтирів віднесені:

роздержавлення економічних структур, приватизація державної власності, виділення муніципальної власності в регіонах, розвиток асоційованої власності;

демонополізація економіки регіону, розвиток конкурентного середовища при забезпеченні цілісності економічного простору країни;

реформування системи управління старопромисловими територіально-господарськими комплексами шляхом раціонального поєднання державного управління і ринкового саморегулювання;

орієнтація виробничої та збутової діяльності на найвигіднішу реалізацію продукції, розвиток ринкових відносин всіх рівнів;

структурні перетворення в економіці регіонів на основі впровадження технологій постіндустріального типу, збільшення питомої ваги виробництв новітніх технологічних укладів на основі більш повного використання освітньо-інноваційного потенціалу старопромислових регіонів;

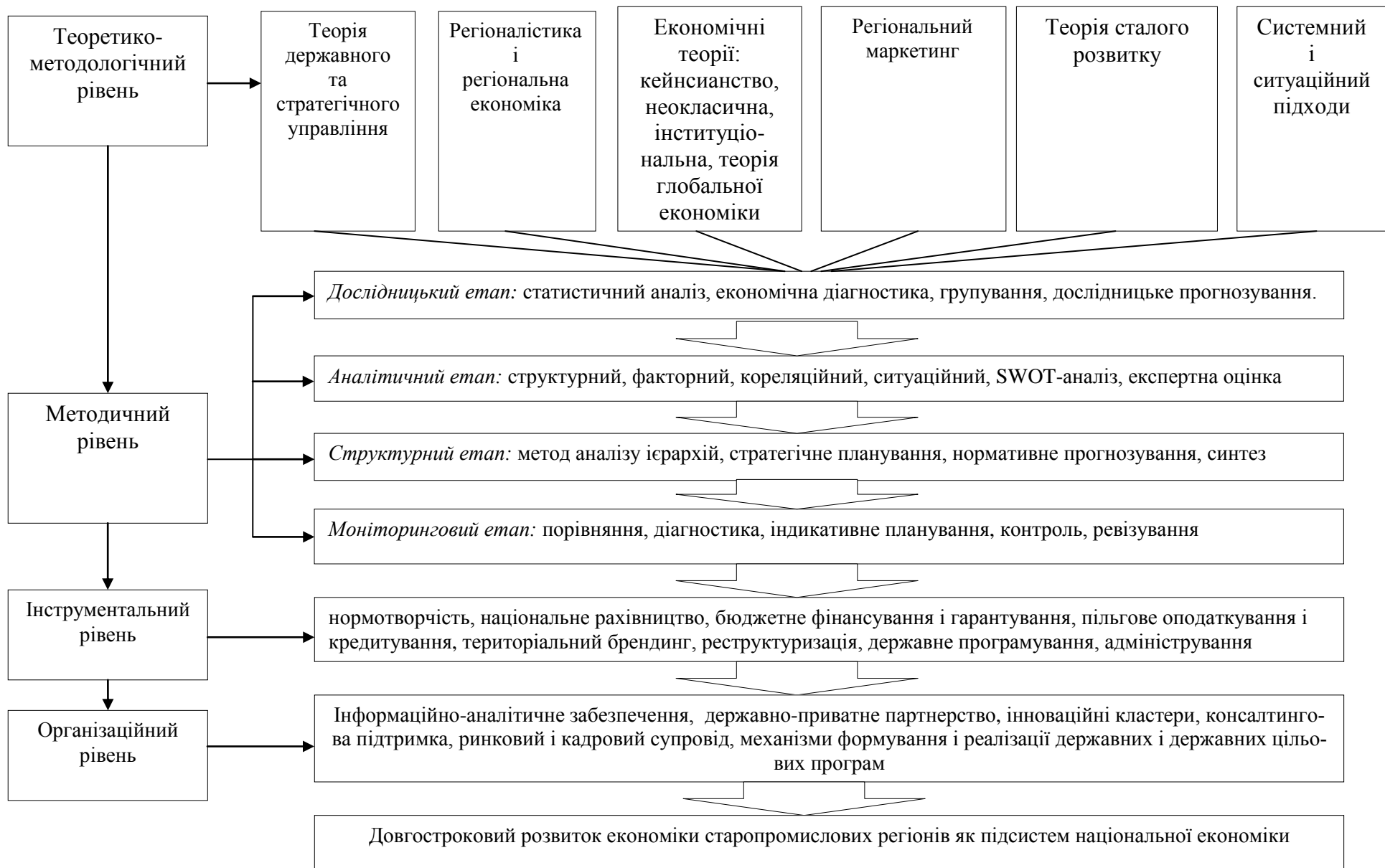

Рис. 3. Концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки

підвищення інвестиційної привабливості території на основі стійкого інвестиційного попиту і розвитку форм і методів державної фінансової підтримки процесів реструктуризації економіки старопромислових регіонів, стимулювання залучення кредитних ресурсів комерційних банків, створення системи податкових пільг;

стимулювання розвитку малого інноваційного бізнесу і підприємництва, в першу чергу – у сфері супутніх виробництв і АПК; стимулювання підприємницької активності і самозайнятості населення;

активна інформаційна і комунікаційна підтримка процесів довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів.

Обґрунтовано, що найбільш ефективними маркетинговими інструментами реалізації визначених цільових орієнтирів є позиціонування регіону, маркетинг іміджу і територіальний брендинг.

Визначені основні завдання органів державного управління щодо формування комунікаційного середовища, а також методи і форми просування території регіону в системі територіального маркетингу, що дозволить підвищити здатність економіки старопромислових регіонів до саморозвитку, задіяти ринкові механізми саморегуляції економічної системи регіону і підвищити збалансованість розвитку національної економіки в цілому.

Прогнозування результатів впливу державного регулювання на засадах регіонального маркетингу на економіку старопромислового регіону було виконано на прикладі Донецької області з використанням ключових положень, завдань і сценаріїв розвитку національної економіки України, окреслених у Стратегії соціального та економічного розвитку України на 2004–2015 рр. Запропоновано доповнення Державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу і підприємництва у Донецькій області заходами у таких напрямках:

розвиток системи аналітико-консалтингової підтримки малого бізнесу і підприємництва;

розширення інформаційної і комунікаційної підтримки ДЦП стимулювання розвитку малого бізнесу і підприємництва;

позиціонування території області як комфортного середовища розвитку малого бізнесу і підприємництва з підтримкою у ЗМІ;

маркетинг іміджу, брендинг і ребрендинг сільських населених пунктів з метою стимулювання розвитку малих і мікропідприємств;

комунікаційні засоби підтримки внутрішніх товаровиробників, продукція яких розрахована на кінцевого споживача.

За прогнозними розрахунками до кінця 2018 р. кількість малих підприємств у розрахунку на 10 000 осіб населення у результаті реалізації модифікованої Державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу і підприємництва у Донецькій області зросте до 68 (у тому числі кількість мікропідприємств – до 56), обсяг реалізованої ними продукції збільшиться до 67271,3 млн грн. Прогнозні дані зростання обсягів реалізованої продукції за рахунок впровадження додаткових заходів ДЦП у розрізі окремих видів діяльності представлено в табл. 3.

Зростання обсягів реалізованої продукції малих підприємств за видами економічної діяльності як результат реалізації ДЦП (на кінець 2018 р.)

Види діяльності	Зростання, млн грн
Усього	12325,9
Сільське, лісове, рибне господарство	1326,2
Будівництво	1826,0
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3226,4
Транспорт, складське господарство, поштова і кур'єрська діяльність	2689,3
Тимчасове розміщення і організація харчування	1974,5
Надання інших видів послуг	1283,5

Загальний фінансовий результат (сальдо) малих підприємств до оподаткування при цьому зростає до 856,3 млн грн.

ВИСНОВКИ

В дисертації здійснено теоретико-методичне обґрунтування та запропоновано вирішення актуального науково-практичного завдання, що спрямоване на удосконалення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки на основі урахування особливостей їх розвитку і використання принципів, інструментів і технологій територіального маркетингу. Зміст основних висновків та пропозицій полягає в наступному.

1. Особливості господарських комплексів старопромислових регіонів і тенденцій їх розвитку вимагають поглиблення теоретико-методичних підходів і розвитку організаційних засад державного регулювання національної економіки на основі забезпечення довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів з урахуванням специфіки економічних процесів, здатних підвищити можливість адаптації до нових умов господарювання, сформулювати і задіяти механізми саморозвитку регіональної економічної системи як підсистеми національної економіки.

2. На основі узагальнення теоретико-методичних підходів до державного регулювання економіки країни на засадах економічного розвитку її регіонів як основи національної економічної системи визначено місце ДРЕП і державних та державних цільових програм як інструментів її реалізації в системі державного регулювання економіки країни, виділені основні риси і складові ДРЕП. Обґрунтовано, що державне регулювання національної економіки потребує удосконалення у напрямі сприяння структурній трансформації економіки України і збалансованості її довгострокового розвитку за рахунок поєднання механізмів державного регулювання і ринкового саморегулювання економічних систем старопромислових регіонів, що запропоновано здійснити на основі принципів та інструментарію територіального маркетингу.

3. Уточнено поняття «старопромислового регіону» як територіально-господарського комплексу, історично сформованого обмеженою кількістю провідних галузей індустріальної економіки на основі застосування стандартизованих

технологій виробництва продукції, з жорсткою економічною і виробничою структурою, які не відповідають наявним вимогам структурної перебудови національної економіки в період переходу до економіки постіндустріального типу. Виявлені основні особливості старопромислових регіонів як підсистем національної економіки, серед яких: структурні диспропорції у бік галузей важкої індустрії і наростання структурної кризи; консервативна і несприятлива до змін економічна структура; виснаження сировинної і техніко-технологічної бази виробництва; застосування стандартизованих технологій виробництва продукції; падіння конкурентоспроможності продукції; урбанізаційні кризи.

4. За результатами діагностики стану економічного розвитку старопромислових регіонів встановлено низку характерних закономірностей: ці регіони є лідерами за показниками обсягів ВРП, експорту/імпорту продукції, прямих іноземних інвестицій в економіку регіону, оптового і роздрібного товарообігу, виконання НДР власними силами підприємств. Разом з тим, у старопромислових регіонах нижчі за середні по Україні показники ВРП на душу населення і стабільне падіння індексів фізичного обсягу ВРП і обсягів виробництва будівельної продукції; надвелика концентрація крупних підприємств у складі господарських комплексів; нижчий за середній по Україні показник долі підприємств, які впроваджували організаційні і маркетингові інновації; загроза відтворенню трудового потенціала регіонів; надзвичайно великі викиди забруднюючих речовин у навколишнє середовище; надвеликі показники УТГК. Обґрунтовано, що система показників економічного розвитку національної економіки і її регіональних підсистем має бути доповнена інтегральним показником УТГК, що дозволить підвищити результативність державних і державних цільових програм економічного розвитку України.

5. Удосконалено методичний підхід до оцінювання стану економічного розвитку регіонів України за рахунок обґрунтування методичних положень визначення інтегрального показника УТГК (показники питомої ваги міст, міст з кількістю населення більше 100 тис. осіб, міського населення, продукції галузей важкої промисловості, суб'єктів ЄДРПОУ у містах). Встановлено, що інтегральні показники УТГК старопромислових регіонів перебувають на високому і надвисокому рівнях.

6. Удосконалено методичне забезпечення обґрунтування комплексу цілей у процесі формування державних і державних цільових програм розвитку економіки України за різними напрямками державного регулювання національної економіки. Розроблено узагальнену схему ієрархії для формування ДЦП у процесі державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів України як підсистем національної економіки і визначені пріоритети формування програм мобілізаційного розвитку територіально-господарського комплексу на прикладі Донецької області.

7. Запропоновані концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки, якими визначаються: теоретико-методологічний рівень державного регулювання; методичний рівень

з деталізацією методів за виділеними в роботі чотирма етапами державного регулювання економічного розвитку старопромислових регіонів (діагностичний, аналітичний, структурний, моніторинговий); інструментальний рівень з набором специфічного для старопромислових регіонів інструментарію державного впливу; організаційний рівень як комплекс організаційних форм і технологій державного регулювання економіки старопромислових регіонів. Відмінною рисою запропонованих концептуальних положень є використання принципів, методів і технологій регіонального маркетингу.

8. Удосконалено комплекс інструментів реалізації державних програм і державних цільових програм розвитку національної економіки шляхом доповнення інструментарієм територіального маркетингу. Обґрунтовано вибір маркетингового інструментарію (позиціонування регіону, маркетинг іміджу і територіальний брендинг) і визначено основні завдання органів державного управління щодо формування комунікаційного середовища, а також методи і форми просування в системі територіального маркетингу у процесі реалізації визначених довгострокових цільових орієнтирів на основі державних цільових програм. Обґрунтовано, що запропоновані заходи державного регулювання на засадах територіального маркетингу дозволять підвищити фінансовий результат (сальдо) малих підприємств до оподаткування до 856,3 млн грн.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації в наукових фахових виданнях

1. Шевцова О. О. Особливості старопромислових регіонів як об'єктів державного регулювання / О. О. Шевцова // Інституціональний вектор економічного розвитку / Institutional vector of economic development. – Мелітополь : МІД-МУ «КПУ», 2015. – № 1. – С. 237-243 (0,50 ум.-друк. арк.).

2. Шевцова О. О. Визначення економічного рівня урбанізації старопромислових регіонів України / О. О. Шевцова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії : зб. наук. праць Донбаськ. держ. машинобуд. акад. – Краматорськ : ДДМА, 2015. – № 2 (35). – С. 221–230 (0,65 ум.-друк. арк.).

3. Шевцова О. О. Методичні засади формування державних програм економічного розвитку регіонів на засадах регіонального маркетингу / О. О. Шевцова // Молодий вчений¹. – 2014. – № 7 (10) липень. – С. 109–114 (0,65 ум.-друк. арк.).

4. Шевцова О. О. Розробка концептуальних положень державного регулювання довгострокового розвитку економіки старопромислових регіонів [Електронний ресурс] / О. О. Шевцова // Ефективна економіка. – 2014. – № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/> (0,50 ум.-друк. арк.).

5. Шевцова О. О. Зарубіжний досвід державного регулювання урбаністичного розвитку старопромислових територій / О. О. Шевцова // Прометей². –

¹ Видання включено в базу даних Російського індексу наукового цитування (РІНЦ), входить до міжнародних наукометричних баз ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.

² Видання включено в базу даних Російського індексу наукового цитування (РІНЦ)

Донецьк : Юго-Восток, 2013. – Вип. 3 (42). – С. 52–58 (0,50 ум.-друк. арк.).

6. Шевцова О. О. Обґрунтування цілей довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України на основі методу аналізу ієрархій / О. О. Шевцова // Актуальні проблеми економічного розвитку : зовнішньоекономічні, виробничі та екологічні аспекти : зб. наук. праць Дон. держ. ун-ту упр. – Донецьк : ДонДУУ, 2013. – Т. XIV. – С. 371–378 (серія «Економіка», вип. 277) (0,60 ум.-друк. арк.).

7. Мірошніченко Т. В. Аналіз факторів депресивності старопромислових регіонів України / Т. В. Мірошніченко, О. О. Родченко // Сучасні проблеми державного управління різними сферами і галузями економіки : зб. наук. праць Дон. держ. ун-ту упр. – Донецьк : ДонДУУ, 2010. – Т. XI. – С. 136–146 (серія «Економіка», вип. 143) (0,55 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : узагальнення особливостей розвитку старопромислових регіонів (0,40 ум.-друк. арк.).*

Матеріали наукових конференцій

8. Шевцова О. О. Брендинг території як інструмент підвищення її конкурентоспособності / О. О. Шевцова // Актуальні питання розвитку сучасного суспільства : матер. 4-й міжнарод. науч.-практ. конф. (18 квітня 2014 г., г. Курск). – Курск : ЮЗГУ, 2014. – Т. 4. – С. 315–320 (0,20 ум.-друк. арк.).

9. Шевцова О. О. Позитивні та негативні ефекти урбанізації / О. О. Шевцова // Регіональний розвиток – основа розбудови Української держави : матер. III міжнар. науч.-практ. конф. (3–4 квітня 2013 р., м. Донецьк). – Донецьк : ДонДУУ, 2014. – С. 148–153 (0,20 ум.-друк. арк.).

10. Шевцова О. О. Узагальнення сутнісного розуміння та визначення поняття «регіон» / О. О. Шевцова // Європейська модель розвитку держави : стратегічні пріоритети та інноваційні рішення : матер. III міжнар. науч.-практ. інтернет-конф. молодих вчених, аспірантів і студентів (21 березня 2013 р., м. Донецьк). – Донецьк : ДонДУУ, 2013. – С. 69–74 (0,20 ум.-друк. арк.).

11. Шевцова О. О. Аналіз закордонного досвіду механізмів державного фінансування підтримки розвитку регіональної економіки / О. О. Шевцова // Регіональний розвиток – основа розбудови української держави : матер. міжнар. науч.-практ. конф. присв. 20-річчю ДонДУУ (23 вересня 2012 р., м. Донецьк). – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – С. 172–177 (0,35 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Шевцова О. О. Державне регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03. – економіка та управління національним господарством. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2015.

В роботі узагальнено теоретико-методичні підходи до державного регулювання розвитку економіки регіонів як основи національної економіки і розвинуто напрями удосконалення державного регулювання національної еконо-

міки. Уточнено поняття «старопромисловий регіон» і виявлені особливості розвитку таких регіонів як підсистем національної економіки. Визначено стан і закономірності економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі регулювання національної економіки. Удосконалено методичний підхід до оцінювання стану економічного розвитку регіонів як підсистем національної економіки шляхом визначення інтегрального показника урбанізованості територіально-господарського комплексу. Удосконалено методичне забезпечення державного регулювання національної економіки на основі державного програмування економічного розвитку старопромислових регіонів України з використанням методу аналізу ієрархій. Розроблені концептуальні положення державного регулювання довгострокового економічного розвитку старопромислових регіонів України в системі державного регулювання національної економіки. Удосконалено комплекс інструментів реалізації державних цільових програм економічного розвитку старопромислових регіонів в системі державного регулювання національної економіки за рахунок застосування інструментарію територіального маркетингу.

***Ключові слова:** національна економіка, державне регулювання, старопромисловий регіон, урбанізованість територіально-господарського комплексу, державне програмування, метод аналізу ієрархій, територіальний маркетинг.*

АННОТАЦІЯ

Шевцова О. О. Государственное регулирование долгосрочного экономического развития старопромышленных регионов Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2015.

Диссертация посвящена теоретико-методическому обоснованию совершенствования долгосрочного развития старопромышленных регионов в системе регулирования национальной экономики.

В работе обоснована необходимость совершенствования государственного регулирования национальной экономики на основе синтеза механизмов государственного регулирования и рыночного саморегулирования экономических систем старопромышленных регионов на основе принципов территориального маркетинга. Уточнено содержание понятия «старопромышленный регион» как территориально-хозяйственный комплекс, исторически сформированный ограниченным числом ведущих отраслей индустриальной экономики на основе применения стандартизированных технологий производства продукции, с жесткой экономической и производственной структурой, которые не отвечают требованиям структурной перестройки национальной экономики. Выявлены основные особенности старопромышленных регионов как подсистем национальной экономики.

Определены закономерности состояния экономического развития старопромышленных регионов и обоснована необходимость дополнения системы показателей экономического развития интегральным показателем урбанизированности территориально-хозяйственного комплекса.

Усовершенствован методический подход к оценке состояния экономического развития регионов Украины за счет обоснования методических положений определения интегрального показателя уровня урбанизированности территориально-хозяйственного комплекса. Установлено, что интегральные показатели УТГК старопромышленных регионов находятся на высоком и критическом уровнях.

Усовершенствовано методическое обеспечение обоснования комплекса целей в процессе формирования государственных и государственных целевых программ экономического развития Украины по различным направлениям государственного регулирования национальной экономики за счет применения метода анализа иерархий. Предложена обобщенная схема иерархии определения приоритетов иерархии определения приоритетов формирования ГП и ГЦП с учетом особенностей экономического развития старопромышленных регионов. Определены приоритеты формирования программ мобилизационного развития территориально-хозяйственного комплекса на примере Донецкой области.

Разработаны концептуальные положения государственного регулирования долгосрочного экономического развития старопромышленных регионов Украины в системе государственного регулирования национальной экономики, представленные на теоретико-методологическом, методическом, инструментальном и организационном уровнях. Отличительной чертой предложенных концептуальных положений является использование принципов, методов и технологий территориального маркетинга.

Усовершенствован комплекс инструментов реализации государственных и государственных целевых программ развития национальной экономики за счет дополнения инструментарием территориального маркетинга. Обоснован выбор маркетингового инструментария, в частности: позиционирование региона, маркетинг имиджа, территориальный брендинг.

Определены основные задания органов государственного управления по формированию коммуникационной среды и методы и формы продвижения территории в системе территориального маркетинга в процессе реализации долгосрочных целевых ориентиров на основе применения государственных целевых программ.

Обосновано, что предложенные меры государственного регулирования с использованием маркетинга территории позволят повысить финансовый результат малых предприятий до налогообложения до 856,3 млн грн.

Ключевые слова: *национальная экономика, государственное регулирование, старопромышленный регион, урбанизированность территориально-промышленного комплекса, государственное программирование, метод анализа иерархий, территориальный маркетинг.*

SUMMARY

Shevtsova O.O. State regulation of long-term economic development of old industrial regions of Ukraine. – As the Manuscript.

The thesis for obtaining the Degree of Candidate of Economics on the specialty 08.00.03 – National Economy and State Economic Policy. – Donbas State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2015.

Theoretical and methodical approaches to state regulation of economy of regions as fundamentals of national economy are generalized and the directions of improvement of state regulation of national economy developed in the thesis. The concept «old industrial region» is specified and features of development of such kind of regions as subsystems of national economy are revealed. The condition and regularities of economic development of old industrial regions of Ukraine in system of regulation of national economy is defined. Methodical approach to an assessment of a condition of economic development of regions as subsystems of national economy by calculation of an integrated indicator of urbanization level of a territorial economic complex is improved. Methodical ensuring state regulation of national economy on the basis of the state programming of economic development the of old industrial regions of Ukraine with use of a method of the analysis of hierarchies is improved. Conceptual provisions of state regulation of long-term economic development of old industrial regions of Ukraine in system of state regulation of national economy are developed. The complex of instruments of implementation of the state target programs of economic development of national economy with use of tools of territorial marketing is improved.

Keywords: *national economy, state regulation, old industrial region, urbanization of territorial economic complex, state programming, method of analysis of hierarchies, territorial marketing.*

Підписано до друку 06.11.2015. Формат 60x84/16. Ум. ум.-друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. 0,9. Друк лазерний. Зам. № 415. Накл. 100 пр.

Видавець і виготівник Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1633 від 24.12.2003